

Juridiska fakultetskansliet

Socialdepartementet

Remiss av En förändrad abortlag (SOU 2025:10)

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet har genom remiss beretts möjlighet att yttra sig över Betänkandet av Utredningen om förändringar i abortlagstiftningen. Fakultetsnämnden får härmed lämna följande synpunkter.

Ett viktigt initiativ för att modernisera abortlagen

Juridiska fakultetsnämnden ser betänkandet som ett viktigt initiativ för att anpassa abortlagen till dagens medicinska utveckling och abortsökandens behov. En moderniserad abortlagstiftning är viktigt – framför allt med beaktande av att Sveriges abortlagstiftning inte genomgått några större förändringar sedan den antogs år 1974. Sedan dess har mycket förändrats, inte minst i medikertekniskt hänseende. En modern abortvård som är av god kvalitet, tillgänglig och säker för den abortsökande måste betraktas som en viktig och angelägen välfärdsfråga, liksom en fråga om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Fakultetsnämnden ställer sig i huvudsak positiv till förslaget som i stora delar förefaller rimligt och motiverat. De föreslagna åtgärderna kan antas leda till förbättringar i flera avseenden. Som exempel vill Fakultetsnämnden understryka att nämnden helt instämmer med utredningen om att en språklig uppdatering är nödvändig och att ordet *kvinna* bör ersättas med *den som är gravid*, då rätten till abort ska gälla för alla i Sverige som är gravida, oavsett könsidentitet och/eller juridiskt kön. Det är graviditeten som är bärande för rätten till abort, inte den enskilda individens kön. Den som är gravid framstår således som den mest ändamålsenliga formuleringen i en lag som redan idag – ordalydelsen till trots – inkluderar såväl kvinnor som gravida män och icke-binära. Att lagstiftningen tydligt anger att den omfattar de som är gravida, snarare än enbart kvinnor, framstår också som angeläget i ljuset av att lagen (2024:238) om fastställande av kön i vissa fall träder i kraft den 1 juli 2025. Genom denna lagstiftning kommer det bli enklare att ändra juridiskt kön i Sverige, vilket gör att målgruppen som omfattas av den förändrade abortlagen kan komma att öka. I sammanhanget kan också noteras att 2023 års fri- och rättighetskommittés förslag om att införa ett grundlagsstadgat skydd för rätten till abort i 2 kap. regeringsformen är utformad på ett liknande sätt i nu aktuellt hänseende.

Juridiska fakultetsnämnden

Fakultetsnämnden instämmer också i utredningens förslag om att ta bort kravet på att medicinska aborter måste ske på sjukhus och att öppna upp för möjligheten att genomföra hela den medicinska aborten utanför en vårdinrättning, till exempel i hemmet. En ny forskningsöversikt från Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, SBU, visar att det inte finns någon väsentlig skillnad i abortbehandlingens effektivitet och säkerhet om det medicinska abortläkemedlet tas i hemmet jämfört med på en vårdinrättning. Möjligheten till medicinska aborter i hemmet skapar alltså ett större utrymme för den enskildes autonomi och självbestämmande, vilket Fakultetsnämnden ser som positivt med beaktande av att det inte finns några patientsäkerhetsrelaterade skäl för rättsliga krav på att medicinska aborter i varje enskilt fall måste genomföras på särskilda vårdinrättningar. Dessutom instämmer Fakultetsnämnden i utredningens förslag om att låta barnmorskor få ett utökat ansvar för abortprocessen, inte minst med beaktande av att denna yrkesgrupp i regel har gedigen kunskap i sexuell och reproduktiv hälsa och att de idag i praktiken redan ansvarar för tidiga medicinska aborter. Genom att ta bort skrivningen i abortlagen om att det enbart är den som är behörig att utöva läkaryrket som får utföra abort eller avbryta havandeskap kan barnmorskor ges ett större ansvar. Det skulle innebära ett erkännande av den relevanta kompetens som barnmorskor besitter, vilket kan leda till en mer effektiv och tillgänglig vård.

Fakultetsnämnden delar utredningens bedömning att det finns ett behov av översyn av Socialstyrelsens råd för vissa rättsliga, sociala och medicinska frågor (Rättsliga rådet) verksamhet och roll som beslutsfattare vid sena aborter. En sådan översyn bör utföras med utgångspunkt i den abortsökandes rättsäkerhet, inklusive aspekter som hens rätt till en saklig och opartisk prövning, överprövning, insyn i beslutsförfarandet och förutsebarhet.

Fakultetsnämnden lämnar nedan särskilda synpunkter och kommentarer på utredningens förslag om att införa en uttrycklig rätt till abort.

Rätt till abort skrivs ut i abortlagen – en symbolisk förändring?

Fakultetsnämnden förstår utredningens motiv till att låta en rätt till abort skrivas ut i abortlagen. Likväl bör understrykas att det i sig inte innebär någon större skillnad från dagsläget; redan den nuvarande abortlagen tillämpas på det sätt som föreslås. Som påpekas i utredningen innebär ändringen inte heller att rättigheten blir utkrävbar. Ändringen ska enbart ses som ett förtydligande och inte någon egentlig materiell ändring, förutom att hälso- och sjukvården inte längre kommer ha möjlighet att neka den gravida aborten före graviditetsvecka 18. Att rätten till abort skrivs ut i abortlagen överlappar dessutom till viss del med det förslag som lämnades över av 2023 års fri- och rättighetskommitté i januari 2025 om att grundlagsskydda aborträtten. Däri föreslås att det i 2 kap. regeringsformen införs en bestämmelse om rätten att avbryta en graviditet. Enligt förslaget ska den som är gravid ha rätt att avbryta sin graviditet enligt bestämmelser som meddelas i lag, dvs. i nuvarande abortlag. Fakultetsnämnden hade önskat en tydlig beskrivning av hur den föreslagna ändringen i abortlagen om en rätt till abort förhåller sig till 2023 års fri- och rättighetskommittés förslag. Utredningen om förändringar i abortlagstiftningen har dock meddelat att den inte haft möjlighet att ta del av och beakta fri- och rättighetskommitténs förslag, vilket är beklagligt då det finns tydliga överlappningar som hade behövt adresseras. Även om utredningens uppgift inte varit att se över abortlagstiftningen i dess helhet, så hade det enligt Fakultetsnämnden varit rimligt att analysera hur den föreslagna rätten till abort i abortlagen förhåller sig till ett eventuellt införande av en bestämmelse om abort i 2 kap. regeringsformen och i så fall på vilket sätt det faktiskt innebär att skyddet för den gravidas självbestämmande stärks, särskilt då det

från utredarens sida är tydligt att rätten till abort även i fortsättningen inte ska utgöra en utkrävbar rättighet.

Vidare ställer sig fakultetsnämnden kritisk till utredningens kategoriska ställningstagande att rätten till abort även fortsättningsvis, och likt ”samma regelverk som gäller för övrig hälso- och sjukvård”, inte ska vara utkrävbar i domstol. Ett intresse för enskilda att kunna överklaga beslut beträffande abort blir särskilt aktuellt i förhållande till s.k. sena aborter där abort efter utgången av 18:e graviditetsveckan endast får ske om Rättsliga rådet lämnar tillstånd till åtgärden, vilket sker om det bedöms föreligga synnerliga skäl. Rättsliga rådets beslut om sena aborter får i dagsläget inte överklagas. Med tanke på att möjligheterna till överklagande av förvaltningsbeslut har ökat, bland annat med stöd av Europakonventionen, är det rimligt att i en utredning som handlar om att tydliggöra rätten till abort, även analysera hur Rättsliga rådets avslagsbeslut om sen abort kan angripas rättsligt. Ett avslagsbeslut från rådet innebär i dagsläget att den gravida tvingas fullfölja en oönskad graviditet utan någon närmare förklaring mer än att synnerliga skäl inte föreligger. Utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv framstår det som problematiskt att ett sådant beslut inte motiveras närmare och heller inte kan överklagas. Att realisera och förverkliga rätten till abort är starkt kopplat till de rättsliga möjligheter som finns för den gravida att få abortbeslut prövade. Fakultetsnämnden är därför tveksam till att en rätt till abort ska skrivas ut i abortlagen om det samtidigt inte finns några överklagandemöjligheter för den enskilde, då det medför att bestämmelsen framstår som symbolisk och illusorisk.

Sammanfattning

Även med beaktande av de anmärkningar och förslag på förtydliganden som ovan förts fram finner fakultetsnämnden att förslaget som helhet är välkommet och behövligt. Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet tillstyrker därmed överlag utredningens olika förslag.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Jane Reichel. Yttrandet har beretts av docent Kavot Zillén och forskarstuderande Denniz Sabo. Föredragande har varit utredare Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Jane Reichel

Karolina Alveryd